

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ У СФЕРІ ПИТАНЬ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Політична, економічна та демографічна ситуація в Україні характеризуються рядом проблем, для вирішення яких необхідно залучення фінансових та трудових ресурсів. Якщо в країні не вистачає наявних фінансових ресурсів, то вона звертається за зовнішньої допомогою. Така підтримка оцінюється за різними показниками, з однієї сторони, як позитивна, а, з іншої, як така, що має негативний вплив на економічний розвиток країни. Адже в більшості випадків отримання фінансової підтримки відбувається у вигляді залучення кредитів, які в майбутньому повинні бути сплачені.

З 2014 року в Україні погіршилась демографічна ситуація, проблеми в якій викликані військовими діями на сході країни. Зокрема, за даними Міністерства соціальної політики України «станом на 2 травня 2018 року взято на облік 1 500 186 переселенців або 1 225 470 сімей з Донбасу і Криму» [5]. На початок 2017 року кількість внутрішньо переміщених осіб складала 1 млн 648 тис. 852 переселенців [1]. «Трохи більше половини (52%) переселенців – пенсіонери, чверть (27%) – працездатні особи і 15% – діти. Ще серед тих, хто був змушений залишити свою домівку, 49 500 людей з інвалідністю – це 3,5%» [7]. Це свідчить про зменшення даної категорії населення в загальному обсязі порівняно з ти періодом, коли почався конфлікт на Сході.

У зв'язку з цим співпраця з організаціями, які надають допомогу внутрішньо переміщеним особам, зростає та розширився перелік надавачів допомоги. Кожна з міжнародних організацій, яка функціонує в Україні, має визначені пріоритетні напрямки діяльності, в рамках яких здійснює підтримку внутрішньо переміщених осіб та біженців. Так, наприклад, питання сприяння вирішення проблем в сфері суспільного розвитку країни відображено в програмах і проектах, задекларованих ООН (Агентство ООН у справах біженців (UNHCR) – УВКБ ООН), Радою Європи, Європейським банком реконструкції та розвитку (Фонд Е5Р), Міжнародною організацією з міграції, Всесвітньої продовольчою програмою, Червоним Хрестом.

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [3, с. 2], аналізуючи динаміку залучення міжнародної технічної допомоги, робить висновок, що у 2017 р. у порівнянні до 2016 р. рівень допомоги знизився на 321 млн. дол. США, хоча і досі лишається на досить високому рівні у відношенні до періоду до 2014 року.

УВКБ ООН продовжує підтримувати уряд та громадські організації, а також надає допомогу безпосередньо найбільш вразливим переміщеним особам [9, 10]. Основними напрямками діяльності Агентства в Україні є:

– технічна допомога уряду – Міністерство соціальної політики України та Державна служба України з надзвичайних ситуацій отримують технічну допомогу відповідно для запровадження системи реєстрації та обліку внутрішньо переміщених осіб із Криму та сходу України (160 000 дол.) та для покращення ефективності роботи у питаннях, пов'язаних із внутрішньо переміщеними особами (58 000 дол.);

– підтримка громадянського суспільства (у вигляді фінансової допомоги зі створення мережі юридичних консультантів для покращення надання правової допомоги внутрішньо переміщеним особам, для посилення спроможності місцевих НУО) – за січень 2018 року 785 внутрішньо переміщених осіб та осіб під загрозою переміщення отримали правову допомогу від партнерів УВКБ ООН;

– непродовольчі товари та притулок – у січні 2018 р. УВКБ ООН надало зимову і непродовольчу допомогу та термінову допомогу з ремонтом житла більш ніж 6600 особам. За оцінками найбільше українців-шукачів притулку в Російській Федерації – 427 240 осіб станом на кінець січня 2018 року;

– програма фінансової допомоги для вразливих родин внутрішньо переміщених осіб на всі області України, до яких відбувається переселення – одноразова фінансова допомога була надана 4 087 внутрішньо переміщеним особам у Львівській, Київській, Дніпропетровській та Вінницькій областях на загальну суму 503 000 дол. Інші області країни поступово приєднуються до програми фінансової допомоги;

– гранти самозабезпечення для ВПО (малі бізнес-гранти та гранти на облаштування житла) – програма реалізована із залученням НУО «Крим SOS», виконавчого партнера УВКБ ООН. УВКБ ООН вже виплатило 74 500 дол. 40 отримувачам, в той час як загальна сума затверджених грантів складає 198 000 дол., які отримають 85 внутрішньо переміщених осіб з Криму та Донбасу.

Широкий спектр допомоги міжнародної організації в Україні забезпечує не лише функціонування державних структурних органів, але також спрямований безпосередньо на підтримку внутрішньо переміщених осіб, що сприяє підвищенню якості життя, надає можливості в зростанні зайнятості внутрішньо переміщених осіб, а також дозволяє адаптуватися в новому середовищі.

За підтримки Ради Європи в 2017 році було реалізовано 2 проекти на суму більше 5,3 млн. дол. США у сферах посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб [3, с. 17].

Допомога ЄБРР полягала в наданні фінансової підтримки в сфері провадження енергозберігаючих заходів міст та задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб. За 2017 рік за сприяння організації було організовано 33 проекти на загальну суму 50 млн. євро [3, с. 13].

З 2014 року Міжнародна організація з міграції допомогла понад 223 тис. уразливих внутрішньо переміщених осіб та людей, що зазнали наслідків конфлікту, у 24 регіонах України [2]. Загальна сума фінансової допомоги, яку Міжнародна організація з міграції [8] запланувала на 2018 р. залучити для вирішення соціальних питань, пов'язаних зі складною ситуацією внутрішньо переміщених осіб, складає 37,798,603 дол. США.

З початку своєї діяльності в Україні з серпня 2014 року Всесвітня продовольча програма [11] надала продовольчу допомогу майже 1 мільйону осіб, що була спрямована на найбільш вразливих та незахищених людей у постраждалих від конфліктів регіонах, з особливим акцентом на людей похилого віку, жінок з більш ніж двома дітьми, хронічно хворих людей, інвалідів та неповнолітніх без супроводу. Найвищий показник фінансової допомоги був в 2015 році. На сьогодні міжнародна організація дещо змінила свою стратегію, що спричинено з полегшенням ситуації на сході України. Підтримка була спрямована до 220 000 бенефіціарів, загальний бюджет складав 37,8 млн. дол. США. За винятком багатосторонніх та стратегічних фондів Комітету з розподілу ресурсів, Всесвітня продовольча програма отримала 7,7 млн. дол. США від донорів (Німеччина, Італія та США).

Аналогічна тенденція до зменшення фінансування впливає на інші агентства ООН, внаслідок чого деякі програми скорочуються або закриваються.

Міжнародний Комітет Червоного Хреста в Україні [4] представляє дані, які підсумовують діяльність даної міжнародної організації в Україні, яка полягає в здійсненні підтримки у різних сферах: охорона здоров'я (передача ліків та медичних матеріалів, психологічна підтримка), відновлення житла та водопостачання (матеріали для підтримки інфраструктури, інструменти та будівельні матеріали, ремонт медичних закладів), економічна безпека (доставка продуктових наборів та предметів гігієни – близько 20 000 осіб, фінансова допомога фермам та домогосподарствам для ведення господарства), фінансова допомога для відновлення сімейних зв'язків, відвідування затриманих, мінної небезпеки, співпраці з Національним Товариством Червоного Хреста та турботи за загиблими.

Підтримка внутрішньо переміщених осіб є важливим елементом соціальної політики. Якщо аналізувати результати, які було досягнуто з початком загострення ситуації на сході України та різким виникненням значної частини населення, яка потребувала допомоги, то на сьогодні за даними Національної моніторингової системи в Україні, що діє на основі підходів Матриці відстеження переміщень Міжнародної організації з міграції [6], зросла частка зайнятих внутрішньо переміщених осіб з 35 % в 2016 році до 50 % в 2017 році та на кінець 2017 року збільшився середній місячний дохід на особу на 18 % в порівнянні з початком року. Однак, найбільш проблемними питаннями для домогосподарств внутрішньо переміщених осіб залишаються: оплата оренди, оплата комунальних послуг, умови проживання та відсутність можливості повернутись до місця свого постійного проживання.

Таким чином, можемо зробити висновок, що діяльність міжнародних організацій в Україні щодо фінансової, матеріальної та технічної підтримки внутрішньо переміщених осіб охоплює широке коло проблемних питань, що дозволяє підтримувати вразливу категорію населення, забезпечувати дотримання їх прав та запобігти кризі в демографічній ситуації в Україні.

Список джерел:

1. Годован Ю. Скільки сьогодні в Україні зареєстровано переселенців з Донбасу і Криму: Інформація по регіонах, 07.02.2017, URL: <https://ua.112.ua/statji/skilky-sohodni-v-ukraini-zareiestrovano-pereselentsiv-z-donbasu-ta-krymu-informatsiia-po-rehionakh-369259.html>

2. Міжнародна організація з міграції Допомога МОМ населенню, що постраждало від конфлікту в Україні, березень – квітень 2018, URL: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/iom_ukraine_assistance_report_march-april_2018_ukr.pdf

3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України Інформація щодо міжнародної технічної допомоги, що надається Україні, 2018, URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=c60809df-8bf7-4375-ba67-b64efb4b5779>

4. Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України Міжнародне співробітництво, 2018, URL: <http://mtot.gov.ua/category/napryamki-diyalnosti/mizhнародне-spivrobotnytstvo/>

5. Міністерство соціальної політики Обліковано 1 500 186 переселенців, URL: <http://www.msp.gov.ua/news/15226.html>

6. Представництво Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні Звіт національної системи моніторингу ситуації з внутрішньо переміщеними особами, грудень, 2017, URL: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/nms_round_8_december_2017_ukr_press.pdf

7. Український інтерес Валерія Вершиніна: кількість переселенців в Україні зменшується, URL: <https://uain.press/comments/valeriya-vershynina-kilkist-pereselentsiv-v-ukrayini-zmenshuyetsya-787687>

8. International Organization for Migration Crisis response plan IOM Ukraine 1 January – 31 December 2018, URL: http://www.iom.org.ua/sites/default/files/crisis_response_plan_2018-final.pdf

9. The UN Refugee Agency Допомога внутрішньо переміщеним особам в Україні, URL: <http://unhcr.org.ua/uk/kontakty/2-uncategorised/1330-dopomoga-vnutrishno-peremishchenim-osobam-v-ukrajini>

10. The UN Refugee Agency Інформаційний бюлетень 01-31 січня 2018 року, Ситуація в Україні, URL: <http://unhcr.org.ua/attachments/article/1299/2018%2001%20UNHCR%20UKRAINE%20Operational%20Update%20FINAL%20UA.pdf>

11. World Food Programme in Ukraine Protecting and Restoring Sustainable Livelihoods in Conflict-Affected Eastern Ukraine Standard Project Report, 2017, URL: https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000069980/download/?_ga=2.86274139.277771767.1525520616-1517931257.1525520616